

CUMHURİYETİN KURULUŞU VE İLK ONBEŞ YILINDA PTT İŞLETMESİ

REŞAT ALŞAN

GİRİŞ

Haberleşme, insanlığın var oluşu ile birlikte ihtiyaç duyulan bir hizmettir. Tarihin ilk çağlarından itibaren, toplum halinde yaşamının bir sonucu olarak insanlar birbirleriyle haberleşme ihtiyacını duymuşlar ve çeşitli araç ve gereçlerle bu ihtiyaçlarını gidermişlerdir. Dünyada ilk posta hizmeti Orta Asya Türklerinin göçleri esnasında göçün düzenli bir şekilde yapılabilmesi için geliştirilmiştir. Daha sonra kurulan bütün Türk Devletleri posta hizmetine gereken önemi vermişler ve devletin haberleşmesi son derece düzenli bir şekilde yapılarak devlet idaresinde sağlıklı yönetimler gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz Posta Hizmetlerinin Tarihçesi

Osmanlılarda, II. Sultan Mahmut devrine kadar posta sadece devletin haberleşmesinde kullanılmıştır. Bu dönemde posta haberleşmesi Sai, Ulak, Tatar, Çapar, Berid adı verilen görevlilerce sağlanıyordu. Posta hizmetinin halkın ihtiyaçları içinde kullanılması fikri ilk defa Sultan II. Mahmut tarafından düşünülmüş daha sonra muntazam bir posta teşkilâtı kurulması imkânı 1839'da ilân edilen Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile sağlanmıştır.

Yeni teşkilâtlanmada ilk postahane 1840 yılında Postahane-i Amire adı ile İstanbul'da açılmış daha sonra vilâyet merkezlerinden başlamak üzere postahaneler yaygınlaştırılmıştır. Başlangıçta mektup, gazete gibi haberleşme maddelerinin kabulü ile başlayan posta hizmetine, kısa sürede para ve hafif eşya kabulü de katılmıştır.

Ücret alımında pul kullanımına, 1863 yılında bastırılan ilk posta pulları ile geçilmiştir.

Ülkemiz 1874 yılında Bern'de toplanan Uluslararası Posta Kongresi'nde temsil edilmiş, 1878 yılında Dünya Posta Birliği (UPU) adını alacak olan Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin kurucularından olmuştur.

Ülkemizde değerli mektup ve paket kabulüne yurtiçi olarak 900, yurtdışı olarak 1901 yılında başlanılmıştır.

Ülkemiz Telgraf Hizmetlerinin Tarihçesi

Yakınçağda sanayideki gelişmelerin sonucu olarak hızlı haberleşme ihtiyacı artmıştır. Bu ihtiyaç XIX. yüzyılın ilk yarısında, elektroteknikğin ilk uygulamalarından biri olarak bulunan telgrafla yeterli bir şekilde karşılanmaya başlamıştır. Haberleşmede devrim yaratacak buluş Amerikalı S. Morse tarafından 1837 yılında ortaya atılmıştır. Kısa ve uzun süreli elektrik akımı darbelerine karşı kodlanmış bir alfabenin kullanıldığı, alısta elektro mıknatıslı bir yazıcısı bulunan, tek iletkenli ve toprak dönüşlü bir devrenin yeterli olduğu bu telgraf sistemi başlangıçta pek ilgi görmemiş ise de 1845 yılı başında Amerika'da ilk hattın işletmeye açılmasından sonra birkaç yılda bütün ülkelere yayılacak ölçüde başarı kazanmıştır. 1866 yılında Atlantik Okyanusu denizaltı kablosu tesis edilerek ilk kıtalararası telgraf haberleşmesi gerçekleştirilmiştir.

Ülkemizde ise ilk telgraf denemesi 1847 yılında sarayda yapılmıştır. Bu denemeden sonra Padişah S.Morse'a madalya göndermiş, Morse'a madalya veren ilk devlet başkanı olmuştur. İlk telgraf hatlarının kurulması ise 1854 Kırım Savaşı'na rastlar. Bu savaş sırasında müttefiklerimiz İstanbul-Varna arasına bir deniz kablosu döşemişler, Varna-Şumnu arasına bir havai hat kurmuşlar, bu hattı Rusçuk-Bükreş yoluyla Avusturya-Macaristan Devleti sınırına kadar uzatarak, Avrupa şebekesiyle bağlantı sağlamışlardır. Bu hatların mülkiyeti savaştan sonra Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır.

İstanbul-Edirne telgraf hattı 1855 yılında, İstanbul-Ankara telgraf hattı 1860 yılında işletmeye açılmış, 1861 yılında ise bu hat Kerkük'e kadar uzatılmıştır.

Ülkemiz 1865 yılında Uluslararası Telekomünikasyon Birliği kurucu üyesi olmuştur.

İlk telsiz telgraf 1906 yılında Trablusgarp'ta, 1917 yılında İstanbul'da hizmete verilmiştir.

Ülkemizde Telefon Hizmetlerinin Tarihçesi

İlk telefon hattı telefonun Graham Bell tarafından icadından 5 yıl sonra 1881 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Posta ve Telgraf Nezareti ile Yeni Cami Postahanesi arasında kurulan bu ilk bağlantıdan sonra çeşitli kuruluşların bazı birimleri arasında ikili telefon bağlantıları kurulmasına devam edilmiştir.

İlk telefon santrali 1909 yılında İstanbul'da Büyük Postahane binasında 50 hatlık ve manyetolu olarak kurulmuştur.

1911 yılında yabancı bir şirkete verilen telefon tesisleri kurma imtiyazı sonucunda 1914 yılında İstanbul'da üç yerde telefon santralı işletmeye açılmıştır.

Cumhuriyet Döneminde PTT İşletmesi

Osmanlı Devleti zamanında gerek telefon işletmesi gerekse posta işletmesi imtiyazları yabancı devlet ya da şirketlere verilmekteydi. Cumhuriyetimizin kuruluşunu takiben devleti milyonlarca lira zarara sokan bu imtiyazlar kaldırıldı. Ülkenin her yerinde ve her sektörde olduğu gibi haberleşme alanında da millî politika uygulanmaya başlandı.

1923-1938 yılları arasında PTT İşletmesi; Teşkilât, Personel, İşletme Hizmetleri, Malî Konular ve Mevzuat başlıkları altında aşağıda açıklanmıştır.

Teşkilât

Osmanlı Devleti döneminde zaman zaman Bakanlık zaman zaman da Genel Müdürlük şeklinde yürütülen Posta Telgraf ve Telefon İşletmesi Cumhuriyetimizin ilk yıllarında Dahiliye Vekaleti'ne (İçişleri Bakanlığı) bağlı olarak görev yapmıştır.

1926 yılında PTT Genel Müdürlüğü'nün merkez teşkilâtı şöyledir:

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Genel Müdür ve bir Genel Müdür Yardımcısı vardır.

Merkez teşkilâtı ise;

- Telgraf İşleri Müdürlüğü
- Fen Müdürlüğü (fen müfettişleri bu yerde görevlidir)
- Posta İşleri Müdürlüğü
- Zat İşleri Müdürlüğü
- Tetkik ve Hesap Müdürlüğü
- Mebani (Yapı) ve Levazım Müdürlüğü (fabrika müdürlüğü ve müze memurluğu bu müdürlüğe bağlıdır)
- Hukuk Müşavirliği
- Heyet-i Teftiş-iye Riyaseti (muamelât müfettişleri buraya bağlıdır)
- Posta ve Telgraf İhtisas Mektebi

Bu yıllarda Türkiye Cumhuriyeti onüç bölgeye ayrılmış ve bu bölgeler doğrudan Genel Müdürlüğe bağlı birer Başmüdürlük tarafından yürütülmektedir. Bu Başmüdürlükler Ankara, Adana, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Konya, Sivas, Trabzon ve Van'dır.

1931 yılında Edirne Bölge Maşmüdürlüğü lağvedilerek Başmüdürlük adedi 12'ye düşmüş ve bu bölge teşkilâtı İstanbul'a bağlanmıştır.

1933 senesinde Genel Müdürlük Dahiliye Vekaleti'nden alınarak Nafia Vekaleti'ne (Bayındırlık Bakanlığı) bağlanmıştır. Yine Genel Müdüre bağlı bir Genel Müdür Yardımcısı vardır. Ancak bu defa Teftiş Heyeti Başkanlığı kaldırılmış olup Genel Müdür Yardımcısı aynı zamanda Teftiş Heyeti Başkanlığı görevini de yürütmektedir. Yine bu yılda Genel Müdürlük merkez teşkilâtında bazı değişiklikler olmuş, Ankara Otomatik Telefon Müdürlüğü kurularak Genel Müdürlük merkez teşkilâtı içinde mütalâa edilmiştir. Muamelât Müdürlüğü ile Evrak ve İstatistik Müdürlüğü 1931 yılında yeni kurulan merkez birimleridir. Bu yeni duruma göre Genel Müdürlük merkez teşkilâtı;

- Posta İşleri Müdürlüğü
- Telgraf İşleri Müdürlüğü
- Fen Müşavere Heyeti Reisliği
- Muamelât Müdürlüğü (mektep ve daire müdürlükleri bu üniteye bağlıdır)
- Binalar ve Levazım Müdürlüğü (fabrika müdürlüğü bu şubeye bağlıdır)
- Hukuk Müşavirliği
- Evrak ve İstatistik Müdürlüğü
- Ankara Otomatik Telefon Müdürlüğü'nden teşekkül etmektedir.

1934 yılında Teftiş Heyeti Genel Müdür Yardımcısından ayrılarak reislik haline getirilmiş, Edirne Başmüdürlüğü yeniden kurularak 13 Başmüdürlük olmuştur.

1937 yılına kadar organizasyonda bir değişiklik olmamıştır. Bu yıl içinde merkez teşkilâtında müdürlük olan bazı birimler reisliğe dönüştürülmüş ve İhtisas Şubeleri Reisliği, Telefon İşleri Reisliği, Umum Müdürlük Kalemi Müdürlüğü merkez teşkilâtının yeni birimlerini oluşturmuştur. Ankara Otomatik Telefon Müdürlüğü merkez teşkilâtından ayrılarak, 1937 senesinde kurulan İstanbul Telefon Müdürlüğü ile birlikte Genel Müdürlüğe bağlı birer müstakil ünite haline döntüştürülmüşlerdir. Yeni organizasyona göre merkez teşkilâtı şu birimlerden oluşmuştur:

- İhtisas Şubeleri Reisliği
- Yüksek Fen Heyeti Reisliği

- Teftiş Heyeti Reisliği
- Umum Müdürlük Kalemi Müdürlüğü
- Posta İşleri Reisliği
- Telgraf İşleri Reisliği
- Telefon İşleri Reisliği
- Muamelât Müdürlüğü (mektepl müdürlüğü bu şubeye bağlıdır)
- Levazım Müdürlüğü (fabrika müdürlüğü bu şubeye bağlıdır)
- Hesap İşleri Müdürlüğü
- Evrak ve İstatistik Müdürlüğü
- Hukuk Müşavirliği

1937 yılında en önemli organizasyon değişikliği taşra teşkilâtında yapılmıştır. Başmüdürlükler lağvedilerek doğrudan Genel Müdürlüğe bağlı Vilâyet Müdürlükleri kurulmuştur. Bunlar alfabetik sıraya göre; Afyon, Ağrı, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çoruh, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, İçel, Isparta, İstanbul, İzmir, Kars, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Maraş, Mardin, Muğla, Muş, Niğde, Ordu, Rize, Samsun, Seyhan, Siirt, Sinop, Sivas, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Tunceli, Urfa, Van, Yozgat ve Zonguldak'tır.

1938 yılında ise bu organizasyon yapısında yapılan tek değişiklik İzmir Telefon Başmüdürlüğü'nün kurulmuş olmasıdır.

Posta ve Telgraf Merkez ve Şubeleri

1923 yılında 601 merkez ve 87 şube olmak üzere, PTT'nin toplam iş yeri sayısı 688, 1924 yılında 603 merkez 104 şube olmak üzere 707, 1925 yılında 636 merkez 179 şube olmak üzere 815 adet olup iş yeri sayısı 1926 yılında bir miktar azalarak 788 adede düşmüştür. 1927 senesinde ise toplam merkez ve şube sayısı 802 adettir. Bu miktarın 609 adedi merkez olup, merkezlerin 466 adedi yalnız Türkçe, 143 adedi ise hem Türkçe hem de Fransızca muhabere yapma imkânına sahiptir. 1927 senesinde mevcut 609 merkezin 204 adedi 24 saat işletmeye açıktır.

1928 senesinde merkez ve şube adedi 818 dir. Bunun 658 adedi merkez, 160 adedi ise şube, merkezlerden 490 adedi Türkçe muhabere 135 adedi ise Türkçe ve Fransızca muhabere yapabiliyor. Ayrıca aynı yılda 279 merkez 24 saat işletmeye açık faaliyet icra ediyor.

O tarihlerdeki şubeler ise üç ayrı faaliyet göstermektedirler. Bunlar;

- Kadrolu memur ile adi ve taahhütlü mektup kabul eden şubeler,
- Beyiye (komisyon) ile adi ve taahhütlü mektup kabul eden şubeler,
- Beyiye (komisyon) ile yalnız adi mektup kabul eden şubeler.

1929 senesine gelindiğinde merkez ve şube adedinin bir önceki yıla nazaran 8 adetlik bir azalma göstererek 810'a düştüğünü görüyoruz.

O yıllardaki nüfusumuz ise 1.040.669 adedi Avrupa'da 12.607.601 adedi Asya'da olmak üzere 13.648.270 adet, 1929 yılı rakamlarına göre beher PTT iş yerine düşen nüfus miktarı 16649 kişi.

1930 yılında PTT işyeri sayısı 806, 1931 yılında 804 adet.

1931 yılı itibariyle 804 işyerinden 627 adedi merkez 177 adedi ise şubedir. 627 merkezin 613'ünde posta ve telgraf işleri birlikte yürütülüyor, 163 adedi ise Türkçe ve yabancı dilde muhabere yapma imkânına sahip.

1932 senesinde nüfusumuz 15.404.824 adede, PTT iş yeri sayımız ise 829 adede ulaşıyor. Buna göre beher PTT iş yerine düşen kişi adedi 18582.

1933 yılında PTT iş yeri sayısı 845 bunun 621 adedi merkez ve merkezlerden 356 adedi milletlerarası telgraf muhaberesine açık. 1933 senesinde dikkat çeken bir durum da beyiye ile çalışıp da taahhütlü mektup olan şube bulunmuyor.

1934 yılında iş yeri sayısı 852, ülke nüfusu ise 16.200.694. Her iş yerine isabet eden nüfus 19.014, 1934 yılında Alaşehir, Aydın, Çorum, Görele, Keçiborlu, Kırkağaç, Tirebolu ve Uluborlu merkezlerinin milletlerarası telgraf muhaberesine açıldığı görülüyor.

1935 senesinde iş yeri sayısı 888 adede yükselmiş. Bunun 642 adedi merkez 246 adedi ise şubedir. Bu sene içinde Kozak, Uşak Şeker Fabrikası, Boyalık merkezleri kapatılmış. Kirazlı, Çat, Filyos, Süloğlu, Karahallı merkezleri ise işletmeye açılmıştır. Ayrıca Aksaray (Konya), Akseki, Beyşehir, Bor, Dinar, Elmalı, Ermenak, Finike, Korkuteli, Manavgat, Nevşehir, Pazar, Sandıklı, Şitak, Zeytindağ merkezleri ise milletlerarası muhabereye açılmış.

1936 senesinde iş yeri sayısı 897, 1937 senesinde 959, 1938 senesinde ise 1031 adede ulaşmıştır.

Personel Durumu

Cumhuriyetimizin ilk yılı olan 1923'de PTT'nin toplam personel kadrosu 5760, 1924 yılında 5884, 1925 yılında 6051, 1926 yılında 6252'dir. O yıllarda bu kadroların % 95 inin dolu olduğunu görmekteyiz.

1926 yılında Genel Müdürlük merkez teşkilâtında postada 65, telgraf-ta 115, telefonda 11, hat memurluğunda 22, tevzi memurluğunda 38 olmak üzere toplam 251 memur bulunmaktaydı. Ayrıca Ankara'da işletme hizmetlerinde toplam 509 memur görev yapmaktaydı. 1926 yılında 6252 kadronun 5990 adedi fiilidir, çalışan personelin 759 adedi merkez teşkilâtında, 5231 adedi ise taşra teşkilâtında görev yapmaktadır.

1927 yılında maaşlı memur sistemi yanında ilk defa ücretli memur ve müstahdem sınıfında personel çalıştırılmaya başlanılmış ve bu sınıf personel telsiz telgraf hizmetinde görevlendirilmişlerdir. 1927 yılında ücretli sistemi ile 25 adedi merkezde 22 adedi taşrada olmak üzere 47 personel istihdam edilmiştir.

1927 yılında kadro adedi 6377, 1928 yılında 6302, 1929 yılında 6647, 1930 yılında 6128, 1931 yılında 5980'dir.

Maaşlı memur kadro unvanları ise merkez ve taşra teşkilâtı olarak şöyledir.

Merkez teşkilâtı; Umum Müdür, Umum Müdür Muavini, Müdürler, Müdür Muavini, Mümeyyiz, Tetkik Memuru, Katip, Hukuk Müşavirliği, Avukat, Muamelât Müfettişleri, Fen Müfettişleri, Kablo Fen Memuru, Ayniyat Muhasibi, Müze ve İdare Memuru, Ambar Memuru, Mebani ve Sevk Memuru, Fabrika Müdürü, Fabrika Mühendisi, Hesap Memuru, Sevk Memuru.

Taşra Teşkilâtı; Başmüdür, Başmüdür Muavini, Mesul Muhasip, Başkatip, Veznedar, Ayniyat Muhasibi, Muhasip, Katip, Müdür, Murakıp ve Muhakkik, Serseyyar, Başmemur, Telefon Makinisti, Telefon Tahsil Memuru, Telefon Veznedarı, Memur, Hat Başmemuru, Tevzi Başmemuru, Hat Memuru, Tevzi Memuru, Mühendis Muavini, Ambar Memuru, Fen Memuru, Muhabere Memuru, Nöbetçi Şefi, Ser Makinist.

Barem Harici Ücretli Memur ve Müstahdem Kadro Unvanları: Telsiz Telefon Komiserliği, İstanbul Telli Telefon Komiserliği, İzmir Telli Telefon Komiserliği, Tabip, Avukat, Mütercim, Rölövaj Memurları, Daktilograf, Hük Makinisti, Makinist, Şoför Makinist, Şoför, Şoför Yamağı, Mo-

torcu, Motor Kaptanı, Gemici, Kayıkçı, Silici, Ustabası, Sandıkçı, Kutu Tamircisi, Kaloriferci ve Meremetçi, Motorsikletli Müvezzi, Bekçi, Hade-me, Hamalbaş, Hamal, Atelye Şefi, Dizelbaş Makinisti, Başelektrikçi, Di-zel Makinisti, Dizel Makinist Muavini, Nöbetçi Elektrikçi Şefi Muavini, Elektrikçi Makinist, Şoför, Anten ve Hat Memuru, Yağcı, Elektrikçi Maki-nist ve Hademe.

O yıllarda telekomünikasyon hizmetinde görevli hat bakıcıları ile posta hizmetinde görevli dağıtıcıların durumu hakkında bilgi vermek amacıyla, 1934 yılında Başmüdürlüklerde görevli hat bakıcıları ile dağıtıcıların du-rumu aşağıda gösterilmiştir.

Başmüdürlükler	(YIL 1934) Hat Bakıcıları	Müvezziler (Dağıtıcılar)
Ankara	121	143
Bursa	65	71
Diyarbakır	107	67
Erzurum	66	39
İstanbul	61	372
İzmir	109	179
Kastamonu	69	45
Konya	93	65
Seyhan	58	59
Sivas	65	39
Trabzon	58	51
Van	54	21
Edirne	37	56

PTT'nin 1923 yılında 5760 olan kadrosu 15 yıl içinde % 22 oranında artarak 1938 yılında 7054 adede ulaşmıştır.

CUMHURİYETİN KURULUŞU VE İLK ON BEŞ YILINDA POSTA-TELGRAF-TELEFON İŞLETMESİ

Posta

İstiklâl Harbi acı tesirini maalesef posta işlerinde de göstermekten geri kalmamıştır. Bir misal vermek gerekirse, başka bir yere sarf edilmesi ka-nunen mümkün olmayan havale paraları çeşitli zarurî ihtiyaçlara sarf olu-narak bu önemli hizmetin devamı imkânı ortadan kalkmıştır. Posta müta-

hitlerinin aylık ücretleri uzun süre ödenememiş ve bu sebeplede posta nakliyatı intizamını kaybetmiştir. Yeni açılan posta nakliye ihalelerine de iştirak eden olmamıştır. PTT İdaresi bu yüzden büyük zorluk içindeydi. Talepler ve şikâyetler birbirini takip ediyor, ancak çare de bulunamıyordu. Çünkü PTT'nin gelirleri memurlarının maaşını dahi karşılayamıyordu. O yıllarda personel maaşları son derecede az olmasına rağmen, bazı yerlerde dört, bazı yerlerde ise sekiz aylık memur maaşı ödenememişti. Bu sebeple de PTT İdaresi'nin durumu zannedildiğinden daha da vahimdi ve mutlaka yeni bir düzenlemeye muhtaçtı. O yıllardaki PTT Genel Müdürü Sabri Bey'in hiç şüphe yok ki hayatının en mutlu anı 1920 yılının aralık ayında PTT idaresi'nin durumunu bütün acılığı ve çıplaklığı ile Büyük Millet Meclisi huzurunda açıklama fırsatını bulduğu gündür.

Çünkü o gün Büyük Millet Meclisi ve Hükûmeti, posta ve telgraf memurlarının yüksek gayretlerini, Millî Türk İnkilâbına karşı bağlılık ve hamiyetlerini ve yüksek feragatlarını takdir ederek malî ve ekonomik sıkıntılara rağmen posta telgraf memurlarının maaşlarını sekiz yüz kuruşa, müdürlerin maaşlarını da bin kuruşa çıkarmıştır. Ayrıca tüm memurların birikmiş maaş alacaklarının tamamını birden ödemek lütfunda bulunmuştur. Posta nakliyatı meselesi ise, askerî idarenin, posta nakliyatını yüklenen mütahitlerin, mutemetlerin ve sürcülerinin yaptıkları fiili hizmetin askerlik hizmeti süresinden sağliyaacağı yolunda aldığı bir kararla çözümlenmiş oldu. Ulu Önder Atatürk'ün yakın ilgisi ve hükûmetin destek ve yardımları sayesinde PTT İdaresi kendisini kısa sürede toparlamış ve işleri intizama sokmuştur ve bunun neticesi olarak kısa sürede havale işlemleri de dahil olmak üzere posta hizmetleri bütün merkezlerde muntazam olarak yapılmaya başlanılmıştır. 1921 senesinde yeni birçok posta hatları tesis olunmuş ve ordunun ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak tüm cephelere muntazam posta hizmetleri götürülmüştür.

Adet itibarıyla son derecede yetersiz olan posta memurları, Millî Mücadele yıllarında yükledikleri çok önemli görevlerinin bilinci ile gece gündüz demeden fedakârane çalışarak kendilerine verilen bütün görevleri yerine getirmişler ve telgrafçı arkadaşlarından geri kalmamışlardır. O tarihlerde geceleri de iş yerinde kalan uykusuz bir şekilde yüksek mesai sarfeden amir ve müdürler maiyetlerine örnek teşkil etmişlerdir.

Bu arada Sahra Postasına da değinmek istiyoruz. Bu hizmet, Sahra Postaları Umum Müdürlüğü tarafından temsil ediliyordu ve İstiklâl Harbi'nin devamınca Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlıydı. Sahra postaları-

nın görev süresince bu teşekkülün Umum Müdürlüğü Naci Bey tarafından yürütülmüştür. Bu kişi dürüst ve bilgili çalışmaları sayesinde askerî muhitin sevgisini kazanmış, yapmış olduğu teklifler Genel Kurmay tarafından kabul görmüş Sahra posta hizmeti de süratle inkişaf ederek savaş süresince başarılı hizmetler vermiştir.

Posta ve telgrafçıların İstiklâl Harbi müddetince yüksek disiplin ve mükemmel bir ahlâk ve dürüstlikle hizmet verdiklerine bir örnek olması bakımından bu dönem içinde hiçbir PTT merkezinde hırsızlık ve zimmet olmadığını gösterebiliriz. Yine posta ve telgrafçıların vatana karşı fedakâranе çalışmalarına bir örnek olması bakımından sadece Ankara'da görevli 75 memurdan 24 adedine verem teşhisi konulduğunu bilmekteyiz.

Savaş süresince Umum Müdürlük görevini yürüten Sabri Bey, savaştan sonra da bir müddet bu göreve devam etmiştir. Kendisi icraatı esnasında çok sert ve şiddetli hareket eder görüntüsü taşımakta ise de bir iki istisna dışında mesai arkadaşlarının hiçbirisini ağır bir şekilde cezalandırmamıştır. Ona göre, amirlerin otoritesi, bilgi, icraat ve prensipleri ile tessüs eder. Sabri Bey'in İstiklâl Harbi esnasındaki başarılı hizmetlerine bir örnek teşkil etmesi bakımından Sakarya Meydan Muharebesi'ni müteakip Garp Cephesi Kumandanı İsmet İnönü tarafından Genel Müdür Sabri Bey'e yazılmış telgrafı aynen sunuyoruz.

"Posta ve Telgraf Müdürü Umumisi

Sabri Beyenfendi Hazretlerine,

Muharebe umurunun hüsnü tanzimi ile memur ve malzemenin ikmal ve itmamı hususunda her veçhile ibzal buyurulmuş olan muaveneti alilerine hassaten teşekkür ederim."

24 Ağustos 1337

Garp Cephesi K.

İSMET

Savaştan sonra Cumhuriyetimizin kurulması ile birlikte yurdun ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlamak amacıyla girişilen yoğun faaliyetler etkisini PTT İşletmesinde de göstermeye başlamış eldeki imkânlar nispetinde işletme hizmetlerinde günün icaplarına uygun şekilde gelişmeler olmuştur.

Cumhuriyetimizin ilk onbeş yılında posta hizmetlerine ait faaliyetlerin rakamlarla ifadesi şöyledir:

1923 yılında 2500 km. kara posta yolu vardır. Posta taşımacılığı mütahitler tarafından yapılmaktadır. 2500 km. posta yolu mütahitlere ait 33

oto, 151 araba, 534 diğer çeşitli araçlarla katedilmektedir. O tarihte PTT'nin 4 adedi motosiklet olmak üzere 7 adet motorlu aracı bulunmaktadır (Bugünkü -1989- araç sayısı 4127'dir). Yurtiçi kabul edilen mektup postası gönderi sayısı 35.740.000 adettir. 1989 yılında bu rakam 1.350.000.000'dur.

Kabul edilen mektup postası gönderileri 1926 yılında 58 milyon 582 bin, 1932'de 75 milyon 541 bin, 1938 yılında 77 milyon 291 bin adede ulaşmıştır. Yurtdışı mektup postası gönderileri ise 1923 yılında 1500, 1933 yılında 3573, 1938 yılında 3125 adettir.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında posta hizmetinin yurt dışında yaygınlaştırılması için büyük gayret gösterilmiştir. Örneğin, 1923 yılında kara posta yolu 2500 km. iken bir yıl sonra iki misline çıkarılarak 5350 km.ye, 1928 yılında ise 20259 km.ye ulaşılmıştır.

Telgraf Hizmetleri

Millî Mücadele başladıktan ve Ankara'nın Hükûmet Merkezi olmasından sonra etrafının düşmanlarla çevrilmiş olması sebebiyle vatanın her tarafı ile haberleşme temin etmesi son derece de güçtü. Millî Mücadele'den önce bütün telgraf hatları İstanbul'a yönelik olarak tesis edilmişti. Millî Mücadele'yi yürütenlerin bu telleri en kısa sürede Ankara istikametine yöneltme zaruretleri vardı. Ancak yüce Türk milleti, Erzurum, Samsun, Trabzon, Urfa, Gaziantep, Maraş, Pozantı, İzmit ve İzmir'de Ermeniler, Pontuscular, Fransızlar, Yunanlılar, İngilizler ve nihayet halifenin şursuz taraftarları ile çarpışıyorlardı. Hem düşmanla savaşan hem de yer yer meydana gelen isyanları bastırmakla meşgul olan Millî Hükûmet ve onun ordularının haberleşmesini en kısa zamanda tesis etmek kesinlikle gerekliydi. Ancak o tarihlerde bir vilâyet merkezini normal şartlarda idare edebilecek imkân ve tesise sahip olan Ankara telgrafhanesi ile Millî Ordu karargâhlarının bulunduğu Eskişehir ve Afyonkarahisar telgrafhanelerinin artan haberleşme trafiğine uygun kapasiteye ulaşabilmeleri için memur ve makinalarla takviyesi gerekliydi. Bundan başka zaman zaman İtalyanlar tarafından rahatsız edilmekle beraber yine de Akdeniz'de memleketin hür bir iskelesi sayılan Antalya'nın ve Karadeniz sahilinde Ankara'nın en yakın bir iskelesi olan İnebolu'nun yeni Hükûmet Merkezi Ankara'ya acilen muhabere irtibatı sağlanması gerekliydi.

Halbuki, elde jandarmanın eski ve tahrip olmuş telefon hatları malzemesinden büyük harpte Ruslar tarafından Karadeniz sahillerinde bırakılan

köhne tellerden ve nihayet önemli bir muhabere alanı bulunmadığından iptal edilen bir kısım telgraf hatlarından başka bir şey mevcut değildi.

İşte bütün bu mahrumiyetlere rağmen bu çürük çarık malzemeden istifade ile 110 kilometrelik Polatlı-Sarıköy-Sivrihisar hattı Fen Müfettişi Nahit Bey, 90 kilometrelik Sivrihisar-Aziziye hattı Fen Müfettişi Zihni Bey, 80 kilometrelik Sivrihisar-Mahmudiye hattı, Fen Müfettişi Kemal Bey, 60 kilometrelik Yabanat-Gerede hattı Fen Müfettişi Niyazi Bey, 120 kilometrelik Ankara-Kalecik-Çankırı ve 35 kilometrelik Tosya-Koçhisar hatları Fen Müfettişi Tevfik Bey tarafından inşa olunmuştur.

Vatanın kurtuluşu ve Türk milletinin istiklâli için verilen mücadelede en önemli yardımcı faktörlerden birisi de haberleşmedir. Bunun bilincinde olan PTT'ciler yemeden, içmeden, uyumadan, dinlenmeden, gecesini gündüzüne canını dişine katarak ve büyük bir fedakârlık örneği vererek yapmış olduğu bu çalışmalar sonucunda Ankara Telgraf Merkezi, Yabanat-Gerede üzerinden bir, Kalecik-Çankırı üzerinden iki tel ile Kastamonu, İnebolu, Trabzon ve Samsun'a,

Polatlı-Sarıköy-Sivrihisar-Seyitgazi üzerinden iki tel ile Eskişehir ve ilerisine,

Sivrihisar-Aziziye üzerinden bir tel ile Afyonkarahisar'a irtibatlanmış ve bu suretle Millî Hükûmetin ve Millî Merkezin her tarafla muhaberesi tesis edilmiştir.

Bu sıralarda Posta Telgraf Telefon Genel Müdürü Vekili unvanı ile Sabri Bey 23 Teşrin-i sani 1336 (1920) tarihinde göreve başlamıştır. Sabri Bey göreve başladığı tarihlerde idare mahrumiyetler içinde bulunuyordu. Ambarlar bomboştu. Ankara telgrafhanesinin makine ve pil tertibatı kafi gelmiyordu. Telgraflar gecikme ile sahiplerine verilebiliyordu. Bu acil duruma çare bulabilmek için taşradaki merkezlerde harap ve metruk bir vaziyette bulunan dubleks ve Mors makinaları getirtilerek tamir ve islâh edilerek işletmeye verildi. Sabri Bey meslekten gelmiş bu mesleği iyi bilen ve haberleşme alanındaki mesleki bilgilerini Avrupa'da geliştirmiş başarılı bir memurdu. Kendisinin uygulamaya koyduğu çeşitli usul ve prensipler sayesinde Millî Mücadele'de telgrafcılığın muvaffak olmasında büyük etken olmuştur. O tarihlerde başta Genel Müdür Sabri Bey olmak üzere Ankara'da bulunan idare erkânı geceleri dahi çoğu kez evlerine gitmeyerek görevde kalırlardı. Onların bu davranışları maiyetlerindeki personele çalışma şevki ve gayreti verirdi. Mahrumiyetler içindeki başarı bu şekilde bir çalışma ile sağlanabilmiştir. O tarihlerdeki mahrumiyetleri ifade etmek

için şöyle bir örnek verelim: O günlerde Ankara telgrafhanesinde nişadır kalmamıştı. Tam o sırada Yozgat'ta bir kalaycıda 10 kilo nişadır olduğu istihbar edildi ve bu nişadırlar bir jandarma süvari müfrezesinin muhafazası altında Ankara'ya getirildi.

Yunanlılar 10 Temmuz 1921'de iki ayrı cepheden taarruza geçerek Türk ordusunu yok etmek istediler ve çok üstün bir ağırlıkla ilerlemeye muvaffak oldular. Türk ordusu müşkül durumdan kendisini kurtarmak gayesiyle Eskişehir'e kadar çekildi. 18 Temmuz 1921'de Batı cephesi karargâhına gelen Mustafa Kemal Paşa durumu yakından görüp inceledikten sonra ordunun düzenlendirilip kuvvetlendirilmesini imkân altına almak gayesiyle Sakarya'nın doğusuna kadar çekilmesini gerekli görerek direktifini verdi. 5 Ağustos 1921 tarihli kanunla Başkomutan ve TBMM yetkilerini alan Mustafa Kemal Paşa 23 Ağustos-13 Eylül 1921 tarihleri arasında cereyan eden Sakarya Meydan Muharebesi'nde ordusunun başında muzaffer oldu. İşte bu esnada muharebenin etkilerinden azade olarak sevk ve yönetimde bir aksaklığa meydan verilmemesi için bir kısım devlet erkânı Ankara'da temsilci bırakarak Kayseri'ye nakledilmişti. Bu esnada Posta ve Telgraf İdaresi de merkez dairelerini Fahri Bey'in Başkanlığında Kayseri'ye göndermiş, Genel Müdür Sabri Bey Ankara'da hükûmetle irtibatını muhafaza ve telgraf haberleşmesini yakından takip ve idare için Ankara'da kalmıştı. O zamanlar mahrumiyet ve zahmet insanlara manevî bir zevk ve saadet veriyordu. Gerek Kayseri'ye gidenler, gerekse Ankara'da kalanlar uğradıkları maddî ve manevî zahmet ve sakıntulardan en küçük bir tedirginlik duymayarak vazifelerini büyük bir heyecan ve zevkle yerine getirmişlerdir. Baştan başa fedakârlık ve kahramanlıklarla dolu İstiklâl Harbi'nde PTT'ciler de üzerlerine düşen vazifeyi eksiksiz bir şekilde yerine getirerek Ulu Önder Atatürk'ün "Umumî telgrafçılarımızın teşebbüsât ve harekâtı milliyemize ifa eyledikleri fedakârane hizmetlerinin millî tarihimizde mühim mevki-i vardır. Kendilerine bu gün alenen teşekkür ederim" şeklindeki taltifkar sözlerine mazhar olmuşlardır.

Millî Mücadele'nin en yoğun geçtiği o günlerde Ankara-Konya telgraf haberleşmesi, Kayseri-Ulukışla üzeri dolaşık bir telden geçiyordu. Batı Cephesi Karargâhı'nın Akşehir'e naklinden sonra mevcut bu tel haberleşme için kafi gelmez oldu ve telin fazla dolaşık olması da ayrı bir mahzur teşkil ediyordu. Konya'nın doğru bir tel ile Ankara'ya irtibatında mutlak bir zaruret vardı. Bunun için Haymana'dan Sarayönü'ne kadar 140 kilometrelik bir hattın inşasına karar verildi. Ve inşaata Kanun-ı sani 1338 (1922) tarihinde ve aynı zamanda Sarayönü'nden itibaren Fen Müfettişi

Tevfik ve Haymana'dan itibaren Fen Müfettişi Sadi Beyler tarafından başlanıldı. İşgalden yeni kurtulan Haymana kısmında köylerin ekserisini düşman yakmış olduğundan kışın ve soğuğun şiddetle hüküm sürdüğü o günlerde hatları tesis eden ekipler ekseriye barınacak yer dahi bulamıyorlardı. Büyük bir gayret sarfı ile bu önemli hat bir buçuk ay zarfında tamamlandı. Kurulan bu hat ordu komutanlarının büyük memnuniyet ve takdirine mazhar olmuştur.

Adana ve Mersin bölgelerinin anavatana iltihakından sonra buraların Ankara ile haberleşmesi Konya üzerinden yapılmaya başlanıldı. Bu arada mevcut telin kapasitesi muhabere için yetersiz kaldığından Ankara'dan Sarayönü'ne kadar bir tel daha ilâve edildi. Ayrıca Genel Müdür Sabri Bey'in teşviki ile Mebus Vehbi Bey ve Aksaray halkının yardımı ile Konya'dan Aksaray'a kadar 160 kilometrelik bir hat inşa edilmiştir. Bu inşaatı da Fen Müfettişi Etem Ruhi Bey idare etmiştir. Ankara'nın gerektiğinde Kırşehir-Aksaray üzerinden Konya ve Adana ile irtibat tesis edebilmesi için Kırşehir'den Koçhisar'a kadar 60 kilometrelik bir hat tesis edilmiş ve bu inşaat da Fen Müfettişi Sadi Bey tarafından idare edilmiştir.

İstiklâl Harbi kazanılıp Cumhuriyet kurulduktan sonra yaralar sarılmaya başlanılmış hızlı bir çalışma ve kalkınma hamlesine girilmiştir. O tarihlerde bütçe imkânlarının, teknolojinin, makina ve teçhizatın son derece sınırlı olması ve büyük savaşımızın korkunç tahribatlarına rağmen yüce Türk milleti el ele vererek imkânlarını seferber etmiş, bu arada posta ve telgraf işletmesi de bu çalışma ve kalkınma hamlesinden nasibini imkânları ölçüsünde almıştır.

Cumhuriyetimizin kurulduğu 1923 yılından itibaren ilk onbeş yıl içinde telgraf alanındaki gelişmeleri anlatmak için bazı rakamlar vermek gerekirse, 1923 yılında havai hatlar genel yolu 13158 kilometre, tek devir telgraf teli ise 27030 kilometredir.

1925 yılında bu rakamlar yüzde yüzün üzerinde artmış olup, havai hat genel yolu 29846 kilometreye, tek devir telgraf teli ise 58233 kilometreye çıkarılmıştır. Bu gelişmeler aynı hızla devam etmiş ve yurdun her yeri telgraf hatlarıyla örülmüştür. Telgraf hatlarındaki gelişmeye paralel olarak telgraf cihazlarında da o günün en son teknolojisini ihtiva eden cihazlar temin edilerek telgraf işletmesine verilmiştir.

Telgraf trafiği konusunda da rakamsal bilgi vermek gerekirse 1923 yılında kabul edilen yurtiçi telgraf adedi 4.471.000'dir. 1928 yılında

9.376.000, 1932'de 5.561.000, 1935'de 5.688.000, 1938'de 5.992.000 olmuştur.

Telsiz Telgraf ve Telsiz Telefon

Ankara ve İstanbul'da, uluslararası haberleşmeye müsait güçlü bir telsiz telgraf ve telsiz telefon tesisi inşaatına 1925 yılında başlanılmıştır. Her iki istasyon 1927 yılında tamamlanarak işletmeye açılmıştır.

Ankara Telsiz İstasyonu-Genel Müdürlük binasında telsiz telefon muamele ve haberleşme merkezi, Riyaset-i Cumhuriyet Musiki Mektebinde telsiz telefon oditoryum (ses yayınının yapıldığı salon) merkezi kurulmuştur. Ankara kurbinde telsiz telgraf ve telsiz telefon verici istasyonu, Ankara'ya yirmi kilometre mesafede telsiz telgraf alan istasyonu mevcuttur.

İstanbul Telsiz İstasyonu- PTT Başmüdürlüğü binasında muamele ve haberleşme oditoryum merkezi, Kemerburgaz kurbinde verici istasyonu, Yeşilköy'de alan istasyonu tesis edilmiştir.

Ankara, İstanbul Telsiz Telefon İstasyonlarının Teknik Özellikleri:

İstasyon ismi	Çağırma işareti	Coğrafi konumu	Dalga uzunluğu	Bağlı olduğu ünite
İstanbul	TAL	28 °, 56', 54".6 E 41 °, 04', 17".4 N	250(1200)	Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi
Ankara	TAE	32 °, 52', 21" E 39 °, 57', 03".6 N	193(1554,4)	PTT Genel Müdürlüğü

— İstanbul telsiz telefon yayın saatleri her gün 15.00-16.00; 17.30-19.30; 19.30-21.30'dur. Ayrıca her gün saat 19.30'da hava raporu verilmektedir.

— Ankara telsiz telefon yayın saatleri ise her gün 16.30-19.15 saatleri arasındadır.

Ankara ve İstanbul Kara ve Sabit Telsiz İstasyonlarının Teknik Özellikleri:

Sıra No	İstasyonun ismi	Çağırma işareti	Coğrafi konumu	Cinsi	Dalga uzunluğu
I	Ankara FX	TAE	32 °, 52', 21", E 39 °, 57', 03".6 N	AI	100(3000)
II	Ankara FX	TAF	32 °, 52', 21" E 39 °, 57' 03".6 N	AI	17(17650)
III	Büyükliman FS	TCL	29 °, 06', 10" E	B	300(1000) 500(600)
IV	İstanbul FX	TAA	28 °, 56', 54", 6 E 41 °, 04', 17".4 N	AI	28,5(10600)
V	İstanbul Radio FC	TAD	28 °, 56', 54", 6 E 41 °, 04', 17".4 N	B	375(800) 500(600) 666(450)
VI	Okmeydanı Radio FC	TCF	28 °, 57', 49" E 41 °, 03', 13".9 N	B	150(2000) 250(1200)
VII	Seddülbahir FS	TCİ	26 °, 12', 13" E 40 °, 02', 47" N	B	300(1000) 500(600)
VIII	Tophane Kulesi Radio FC	TBA	26 °, 59' 12" E 41 °, 01', 22" N	B	285,7(1050) 500(600)

— I Nolu telsiz Moskova ve Tahran'la çalışır.

— II Nolu telsiz Newyork'ta (Radio Corporation of Amerika) telsiz kumpanyası istasyonları ile çalışır.

— III Nolu telsiz yabancı gemilerin boğazlardan geçmesi için işaret vermeye yarar.

— IV Nolu telsiz Viyana, Roma, Paris, Berlin ve Londra ile çalışır.

— V Nolu telsiz denizdeki gemilerle Adalar Denizindeki Yunanistan Dedeoğaç telsiz istasyonu ve Karadeniz sahilindeki Romanya, Bulgaristan ve Rusya telsiz istasyonlarıyla haberleşme sağlar.

— VI Nolu telsiz Türk harp gemileri ile haberleşme sağlar.

— VII Nolu Telsiz, Deniz Yolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı gemilerle haberleşme sağlar.

1929 senesinde milletlerarası telsiz telgraf muhaberesi hakkında bir fikir verebilmek amacıyla aşağıdaki bilgileri sunuyoruz.

Muhabir Merkezler	Telgraf adedi	Kelime adedi
Ankara-Newyork	7971	98318
Ankara-Moskova	17955	417220
Ankara-Tahran	2844	38963
İstanbul-Berlin	89352	990457
Ank,İst.-Roma	22718	313070
İstanbul-Viyana	43967	548310
İstanbul-Londra	12708	127390
İstanbul-Paris	2032	28358
İstanbul sahil	4072	45968
Toplam	203619	2608054

Radyo

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan ve hızla yayılan radyo yayınları, Türkiye'de 1926 yılında alınan bir kararla 1927 yılında Ankara ve İstanbul'da 5 er KW güçle yayına başlamıştır. Cumhuriyetimizin kuruluşundan çok kısa bir süre sonra 3-4 yıl gibi bir zaman içerisinde Türkiye haberleşme alanında oldukça önemli bir adım atmıştır.

Türkiye'de radyo istasyonlarının kurulması kararını alan hükûmet, bunun işletilmesini ve yayın hakkını yabancılarla ortak olarak kurulan "Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi" adlı bir şirkete on yıl süre ile vermiştir. İlk yayınların gerek verici gücü, gerekse yayınların kalitesi bakımından zayıf oluşundan ötürü hükûmet 1933 yılında, yani sözleşme süresi tamamlanmadan radyo yayınlarının işletme hakkını bir devlet kuruluşu olan PTT'ye vermiştir. Ancak 1936 yılına kadar radyo yayınlarını sözleşme uyarınca Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi sürdürmüştür. Radyo yayınları 29 Mayıs 1940 tarihine kadar PTT'de kalmış bu tarihten sonra Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuş olan Matbuat Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

1927 yılında 5 KW güç ile önce Ankara'da daha sonra İstanbul'da başlayan radyo yayınları yalnızca buldukları il çevresinde izlenirken daha sonra kurulan yeni sistemlerle süratle yurt sathına yayılmıştır. Radyonun günün koşulları içerisinde haber işlevinin önem kazandığı ve yayınların hem iç yayınlar olarak hem de dışa yönelik yayınlar olarak verici

gücünün artırıldığı görülmektedir. 1933 yılında alınan bir kararla iç yayınlar için uzun dalgadan yayın yapacak 120 KW güçlü bir verici ile yurt dışına yönelik kısa dalgadan yayın yapacak 20 KW güçlü iki verici kurulmuş ve bu vericiler 1938 yılında yayına geçmişlerdir. Bu yayınlara 1949 yılında orta dalga üzerinden yayın yapan 150 KW güçlü İstanbul vericisi eklenerek radyo yayınlarının toplam gücü 300 KW'a ulaşmıştır. Böylece ülkenin % 25'inin radyo yayınlarını izleyebilmesi sağlanmıştır.

O yıllarda kullanılan radyo adedi hakkında bir fikir vermek için 1937 yılında Türkiye genelinde toplam 25510 adet radyo alıcısının mevcut olduğunu görüyoruz. Bir yıl sonra radyo alıcı adedinde % 81'lik bir artış meydana gelmiş ve Türkiye genelinde radyo alıcı adedi 46230 adede yükselmiştir.

Radyo Alıcılarının İller İtibariyle Dağılımı

İli	Adedi	İli	Adedi	İli	Adedi
Afyon	194	Eskişehir	698	Niğde	117
Ağrı	39	Gaziantep	285	Ordu	117
Amasya	136	Giresun	171	Rize	15
Ankara	6766	Gümüşhane	26	Samsun	640
Antalya	320	Hakkari	—	Seyhan	469
Aydın	326	İçel	492	Siirt	18
Balıkesir	689	Isparta	110	Sinop	136
Bilecik	104	İstanbul	22611	Sivas	268
Bingöl	3	İzmir	3155	Tekirdağ	320
Bitlis	7	Kars	65	Tokat	199
Bolu	170	Kastamonu	230	Trabzon	333
Burdur	53	Kayseri	239	Tunceli	12
Bursa	1263	Kırklareli	323	Urfa	80
Çanakkale	333	Kırşehir	6	Van	15
Çankırı	89	Kocaeli	829	Yozgat	56
Çoruh	38	Konya	591	Zonguldak	790
Çorum	107	Kütahya	355		
Denizli	87	Malatya	185		
Diyarbakır	228	Manisa	349		
Edirne	307	Maraş	53		
Elazığ	170	Mardin	59		
Erzincan	98	Muğla	204		
Erzurum	77	Muş	5		

1938 yılında radyo alıcı adedinde meydana gelen artışın en büyük nedeni 1938 yılında işletmeye açılan 120 KW gücündeki uzun dalga vericisidir.

Telefon

Paris'te 1878 senesinde uluslararası sergide Bell'in mükhatıslı telefonu tecrübe edilmiş, merak ve heyecanla izlenmiştir. 19'uncu yüzyılda icat edilen bu harika alet, daha sonraki yıllarda gelişen ve genişleyen dünyanın her alanında kullanılan modern bir haberleşme aracı olmuş ve dünya medeniyetinin ve sosyal yaşantısının gelişmesinde büyük rol oynamıştır.

1881 senesinde posta ve telgraf nezareti, Soğukçeşme'deki nezaret dairesiyle, Yeni Cami'deki ahşap postahane binası arasına tek telli bir telefon hattı çekilmiştir. Ülkemizin kullandığı ilk telefon hattı bu hattır. Aynı sene içinde Galata Millet hanındaki postahane ile Yeni Cami Postahanesi arasında ve yine Galata'da Osmanlı Bankası ile bankanın Yeni Camideki İstanbul şubesi arasına bir telefon teli tesis edilmiştir. Yine aynı yıl Galata liman dairesinden Kilyos'taki tahliye idaresine tek telli bir telefon tesis edilmiştir.

1886 yılının Ağustos ayında Padişah buyruğu ile, liman dairesi ile Kilyos tahlisiyesi arasındaki telefonun dışındaki bütün telefonlar kaldırılmış ve hatlar toplattırılmıştır. O yıllar büyük vesvese içinde olan saray ve saray mensupları ile saraya yakın devlet erkânı telefonlardan ve her nevi elektrik tertibatından korkarlardı. Hatta camiden tünelin üst başına kadar yeraltı kablosu halinde bulunan telgraf hatları bile gizli hat olmayacak diye havai çıplak telli hatta dönüştürülmüştür.

1892 senesinden itibaren koyu istibdat dönemi başlamış, hafiye ve jurnalcılar okullara kadar girmişlerdir. Bu dönemde sadece ev içinde konuşmaya mahsus dahili telefonlar dahi yasaklanmıştır. Meşrutiyetin ilânına kadar telefondan bahseden kitap okumaktan dahi çekinilir olmuştu. Meşrutiyetin ilânı 10 Temmuz 1908 tarihinden itibaren telefon üzerindeki bu baskı kalkınca ülkemizde telefona karşı büyük bir talep oluştu. Bu aşırı talep nedeniyle maalesef kalitesiz malzeme de ülkeye girmiş ve bu kalitesiz malzeme için o yıllarda birkaç milyon lira fuzuli yere Avrupa'ya ödenmiştir.

Türkiye'de telefon şebekesinin belli bir sisteme oturtulması 4 Şubat 1924 tarihinde Büyük Millet Meclisi'nce kabul olunan Telgraf Telefon Kanunu ile mümkün olabildiği. Her ne kadar Telgraf Telefon Kanu-

nu'nun projesi 1910 senesinde hazırlanmış ise de o tarihlerde Telgraf Nezareti üst kademe yöneticileri dünyadaki gelişmeleri fark edemediklerinden bu projenin gerçekleşmesi mümkün olamamıştır.

Temmuz 1908 tarihinden Posta ve Telgraf İdaresi telefonu hükûmetin tekeline almış ve telefon tesis ve ruhsat verilmemesinde ısrar etmişlerdir. Bu konuda meşrutiyet hükûmetleri mebuslar nezdinde uzun mücadelelerde bulunmuşlardır.

1909 senesinde telgraf bütçesinden bir miktar ödenek ayrılmak suretiyle Fransa'dan 50'lik bir santral ve 45 adet manyetolu masa telefonu getirilmiştir. Bu santral, o tarihlerde inşaatı yeni tamamlanmış olan Meydancık'taki postahane binasına tesis edilmiştir. Bu santral nazırlar ve bazı üst makam yöneticiler olmak üzere 28 aboneye tahsis yapılarak 10 Mayıs 1909 tarihinde hizmete açılmıştır. Bu ülkemizde işletmeye açılan ilk telefon santralidir. Telefonun faydasının anlaşılması üzerine 50'lik santral kısa bir süre içerisinde yetersiz kalmış ve bunun üzerine Fransa'ya bir yüzlük, iki adet yirmibeşlik, bir adet onbeşlik bir adet de onluk olmak üzere beş adet santral daha sipariş verilmiş ve Beyoğlu, Pangaltı, Maliye ve Mebusan telgrafhanelerine birer telefon santral merkezi tesis edilmiştir.

Posta ve Telgraf Nezareti, telefon işlerinin doğrudan ve münhasıran hükûmet tarafından yürütülmesinden yana olmuş, Dahiliye Nezareti'ne bu konuda yazdığı yazılar ve 20'ye yakın diğer ülkedeki uygulamaları açıklayan raporlarda telefon işletmesinin yerli ya da yabancı özel şirketlere verilmemesinde ısrar etmiştir. Buna rağmen İngiliz, Amerikan ve Fransız sermayedarlarından mürekkep bir gurup ismine hareket eden Herbert Lows Webbe İstanbul ve civarı telefon işletme imtiyazını talep etmiş, daha sonra da bir Fransız da bütün ülkenin telefon imtiyazını talep etmiştir. Bu taleplere Haziran 1909 tarihine kadar ret cevapları verilmiştir. Ancak bu tarihte Posta Telgraf Nezareti, Umum Müdürlüğe dönüştürülmüş ve Maliye Nezareti'ne bağlanmıştır. Bu değişiklikten sonra Herbert Lows Webbe teklifini Maliye Nezareti nezdinde yenilemiş ve nazırı ikna ederek 6 Nisan 1911 tarihinde 30 yıl müddetle telefon işletme imtiyazını elde etmiştir. Ancak bu antlaşmada hükûmete ait telefon şebekeleri imtiyazının dışında tutulmuştu ve hükûmete ait şebekeler istenildiği kadar tevsi edilebilecekti. İmtiyazdan sonra 28 Şubat 1913 tarihinde İstanbul, Beyoğlu ve Kadıköy telefon santralleri işletmeye açıldı. 30 yıl süre ile Herber Lows Webbe'ye verilen imtiyaz gereğince "Dersaadet Telefon Anonim Şirketi" adıyla bir şirket kurulmuştur. Bu şirket, üç esas merkez ile tali merkezler ve umumî şebekeye ait plânların tasdik tarihinden itibaren bir buçuk yıl içinde tesislerinin ikmal edeceği —gayri safi gelirin % 15'ini her üç ayda bir hükû-

met hissesi olarak ödeyeceğini— İmtiyazın ilk 10 senesinde yabancı personel istihdam edebileceği ancak bu süre zarfında Türk personeli de masrafları şirket tarafından karşılanmak kaydıyla İngiltere ve Amerika'da eğiterek Türk personel istihdam edeceğini taahhüt etmesine rağmen, bu taahhütlerinin hiçbirisini ifa etmeden İstanbul telefon şebekesini 1935 senesi ortalarına kadar işletmiştir.

Birinci Dünya Savaşı çıkınca hükûmet 14 Mart 1915 günü şirkete el koymuştur. Bunun üzerine 55 adet yabancı teknik personel İstanbul'u terketmişler ve bunların görevi 5 Türk mühendisine kalmıştır. Bu 5 genç mühendis ve yetiştirdiği 15-20 kadar genç teknisyen devraldıkları telefon işletmesini Nisan 1919 tarihine kadar birçok mahrumiyetler içinde olmasına rağmen yabancılardan çok daha iyi idare etmişlerdir. Bu genç Türk ekibi sadece mevcut şebekeyi işletmekle kalmamışlar, yeni şebeke yatırımları yapmışlar ayrıca bakım ve onarım konusunda da büyük başarı elde etmişlerdir. Türk mühendislerinin o tarihlerdeki başarısı ibret verici ve takdir edilen büyük bir olaydır. Ancak böyle olmasına rağmen maalesef 1 Nisan 1919 tarihinde telefon işletmesi tekrar Telefon Anonim Şirketi'ne devredilmiştir.

Şirket telefon işletmesini devraldıktan sonra Bebek santralını 12 Mayıs 1921'de, Bakırköy santralını 26 Mayıs 1921'de, Yeşilköy santralını 8 Haziran 1921'de, Kandilli santralını 8 Eylül 1921'de, Erenköy ve Büyükdada santrallarını 6 Ekim 1921'de, Büyükdere ve Tarabya santrallarını 8 Haziran 1922'de, Paşabahçe santralını 8 Ağustos 1923'de, Kartal santralını 26 Kasım 1923'de, Heybeliada santralını 6 Mart 1924'de işletmeye açmıştır. Bu santralların tamamı Western Electric'in merkezî batarya sistemli imalatıdır.

İstanbul'daki santrallar 1931 senesine kadar manuel olarak kalmıştır. Cumhuriyet hükûmetinin zorlamalarıyla İstanbul, Kadıköy ve Beyoğlu santralları 1931-1932 senelerinde döner daire sistemi tabir edilen otomatik santrala dönüştürülmüştür. Diğer on santral ise yarı otomatik hale getirilmiştir.

1 Eylül 1935 tarihinde şirketin bütün tesisatı ve mal varlığı hükûmet tarafından satın alınarak İstanbul telefon işletmesi devlet tekeline bırakılmıştır. 1936 Nisan sonu itibarıyla İstanbul'un telefon hat kapasitesi 10.700'dür.

1926 senesine kadar İstanbul'dan başka bir yerde muntazam bir telefon tesisatı yoktu. Samsun'da resmî bir ruhsat alınmadan başçavuşluktan ayrılma Avni Bey ve iki arkadaşı tarafından 350 hatlık bir telefon şebekesi işletiliyordu. Bu şebekeye Millî Mücadele yıllarında Samsun Valisi tarafın-

dan el konularak Valilik tarafından işletilmiştir. Birinci Dünya Savaşı esnasında Ruslar Trabzon'u işgal ettiklerinde buraya 100 telefonu idare edecek bir tesisat kurmuşlar, bilahare bu tesisatı Trabzon Belediyesi işletmiş ise de bakımsızlık nedeniyle tesisat elden çıkmıştır.

1924 senesinde İzmir'in telefon sorununu çözümlemek amacıyla hükümet tarafından İzmir Belediyesi'ne İzmir telefon işletme imtiyazı verilmiştir. Bu imtiyaz 30 sene müddetli olacak, tamamen merkezî batarya sistemi ile çalışacak ve İzmir, Karşıyaka, Birunabat, Buca'yı kapsamı içine alacaktır. Belediye bu imtiyazı alınca İstanbul Telefon Şirketi Ekci Ustaba şisi Halil Orhan'a İzmir'de bir manyetolu telefon şebekesi kurdurmuş 1925 senesinde 200 abone ile tesis işletmeye açılmıştır. İzmir telefon şebekesi yatırım için gerekli finansmanı temin etmek amacıyla hükümet, İzmir Belediyesi'ne Ericsson firması ile ortak olmasına müsaade etmiştir. Bunun üzerine İzmir'de Ericsson fabrikası imalatı olan hultmonnericsson otomatik sistem santralı 28 Ekim 1928 tarihinde tesis edilmiştir. 1930 tarihinde abone adedi 1300'dür. 1937 senesinde abone sayısı 2163 iken İzmir telefon işletmesi hükümet tarafından satın alınmıştır.

İlk Otomatik Santral

4 Şubat 1924 tarihli Telgraf Telefon Kanunu yurdun her tarafında telefon tesis etmeyi ve işletme yetkisini Posta Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü'ne vermiştir. Umum Müdürlük evvelâ hükümet merkezi Ankara'nın telefonlarının tesisini sağlamak amacıyla İzmir Belediyesi'nin yaptığı gibi İstanbul'daki resmî şebekenin bir kısmını Ankara'ya nakletmiş ise de Büyük Atatürk'ün direktifi ile o sıralarda gelişmiş Avrupa ülkelerinde kullanılan otomatik telefon santralı tesisine karar verilmiştir. Bu amaçla açılan ihaleyi Ericsson kazanmış ve Balkanların ve Türkiye'nin ilk otomatik telefon santralı 1926 tarihinde Ankara'da işletmeye açılmıştır. 2000 hat kapasiteli olan bu santral iki sene sonra 3000 hatta çıkarılmıştır.

PTT Genel Müdürlüğü 1930 senesi başında elinde bulunan muhtelif fabrika imalatı olan çalışabilir santralleri kullanarak aşağıda gösterilen şehir ve kasabalardaki telefon tesisatını işletmeye açmıştır.

Şehir ismi	Santral kapasitesi
Samsun	300
Giresun	100
Trabzon	100
Sinop	20

Şehir ismi	Santral kapasitesi
Ayancık	20
İnebolu	20
Küreinuhas	5
Sivas	50
Isparta	100
Konya	200
Edirne	100
Karaağaç (Edirne)	15
Bartın	20
Zonguldak	20
Ereğli (Karadeniz)	100
Kastamonu	100
Bursa	400
Adana	100
Tarsus	50
Alpullu	20
Keşan	20
Tekirdağ	25
Kırklareli	25
Uzunköprü	10
Uzunköprü İst.	10
Çekirge	50
Mersin	100
İzmit	100
İstanbul	100
Eskişehir	640

İlk Şehirlerarası Telefon

Ankara ile İstanbul arasında ilk telefon haberleşmesi 1 Temmuz 1929 tarihinde tek devre ile açılmıştır. Ankara-İstanbul arası telefon haberleşmesinin işletmeye açılışı münasebeti ile 2 Temmuz 1919 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir yazıyı aynen aldık.

Ankara-İstanbul telefonu

“Ankara-İstanbul telefonu, dünden itibaren işlemeye başlamıştır. Yalnız dün Ankara-İstanbul telefonunun henüz İstanbul’da abonesi olmadığı

için İstanbul telefon şirketi aboneleri Ankara'dan numara arayamamışlardır. Buna mukabil Ankara'dan İstanbul'daki birçok numaralar aranmış ve arada ses gayet vazih işitilmek suretiyle muhaverat cereyan eylemiştir.

Bugünden itibaren, İstanbul Telefon Şirketi de, Ankara-İstanbul telefonu için arzu eden abonelerinden Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü namına 20'şer lira depozito akçesi almak ve hususî birer mukavele aktetmek suretiyle şehrimizde de abone kaydedecektir.

Dün birçok aboneler, Ankara ile görüşmek üzere şirkete müracaat etmişlerse de henüz depozito yatırmadıkları için mükâlemeleri temin edilmemiştir. Yalnız gazeteler için bir hizmet olmak ve ücretleri, verecekleri depozitoya mahsup edilmek üzere Ankara ile görüşmeleri temin edilmiştir.

İstanbul Telefon şirketi, Ankara-İstanbul hattı için kendi merkez binasında ayrı bir istihbarat merkezi tesis etmiştir. Ankara telefonu açınca, matmazele Ankara ile görüşmek istediklerini söyleyecek kendilerine buldukları semtin istihbarat merkezi verilecektir. Aboneler Ankara'da görüşmek istedikleri numarayı ikinci defa karşlarına çıkacak matmazele söyleceklerdir. Hat meşgul ise matmazel numarayı kaydedecek, bilahâre yol açılınca mükâlemeyi temin eyleyecektir. Mükâleme ücretlerini dün yazmıştık. İstanbul Telefon Şirketiyle Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü arasında, mükâleme ücretlerinden ne kadarının şirkete verileceği ve buna ait teferruat etrafında bir itilâfname akdedilecektir. Posta ve Telgraf Umum Müdürü Fahrettin Bey, dün Ankara-İstanbul telefonu için şehrimize gelmiş, alınan tertibatı tetkik ve telefon şirketiyle temas etmiştir. Dün matbaamızdan Ankara'yı aradık ve kolaylıkla Yenigün matbaasını bulduk. İdare müdürlerimizden İbrahim Bey, telefonda sesi gayet vazih olarak işitmiştir.

Bilâhare Ankara muhabirimiz Bilâl Bey, Heyet-i Tahririye Müdürlüğümüzle telefonla görüşmüştür. Muhabirimiz, telefona çok rağbet gösterildiğini, sabahtan beri birçok kimselerin telefonla görüştiklerini söylemiştir."

Ankara-İstanbul şehirlerarası telefon irtibatından sonra Ankara-İzmir şehirlerarası irtibatı 1 Mayıs 1937 tarihinde İstanbul-Bursa-M.Kemalpaşa-Balikesir yolunu takip eden hat üzerinden işletmeye açılmıştır. Ülkemizde şehirlerarası telefon haberleşmesi büyük rağbet görmüştür. Bunun üzerine PTT Genel Müdürlüğü Ankara-İstanbul-Eskişehir irtibatını sağlamış ve diğer şehirlerarası irtibatlar için hızlı bir çalışma temposu içine girmiştir.

Milletlerarası Telefon Haberleşmesi

Birinci Dünya Savaşı içinde İstanbul'dan Sofya, Belgrad ve Viyana üzerinden Berlin'e kadar açılmış olan milletlerarası devresi 4 mm'lik iki bakır telden geçiyordu. Her iki tel de ayrı direkler üzerindeydi. Birinci Dünya Savaşı'nın son bulmasından itibaren âtul vaziyette olan İstanbul-Sofya kısmı 18 Ekim 1931 günü işletmeye açılmış, aynı devreye bağlı Ankara-Beypazarı-İstanbul devresi üzerinden Ekim 1931'de Ankara-Bükreş, Şubat 1932'de Ankara-Belgrad telefon haberleşmesi başlamıştır. Bükreş ve Belgrad, Avrupa telefon şebekesine ve Selânik'e irtibatlı olduğundan, böylece ülkemiz ile Avrupa ülkeleri arasında telefon haberleşmesi sağlanmıştır.

1923-1938 döneminde ülkemizdeki telefon işletmesi hakkında bir fikir verebilmek için bazı rakamsal bilgiler şöyledir:

Santral: 1926 yılına kadar ülkemizde otomatik santral yoktu. 1923 senesinde 13 manuel santralımız vardı ve bu santrallar çoğunlukla İstanbul'daydı. İlk otomatik santral 1926 senesinde Ankara'da tesis edilmiştir. 1923 senesinde 13 manuel santralin kapasitesi 19136 idi. 1926 senesinde 2000 hatlık otomatik santralin ilavesi ile santral kapasitesi 21250 olmuştur. 1926 senesinden sonra manuel santralların yerine otomatik santrallar tesis edilmeye başlanılmış ve manuel kapasite düşmüştür. Örneğin, 1928'de manuel 18032 otomatik 4000, 1930'da manuel 15236 otomatik 7500, 1932'de manuel 15236 otomatik 10500 olmuştur. 1937 senesine gelindiğinde manuel santral kapasitesi 14900 adede düşmüş otomatik santral kapasitesi ise 14000 adede yükselmiştir. Görüldüğü üzere bu dönem içinde modern ve süratli telefon haberleşmesine öncelik verilmiş, manuel santrallar yavaş yavaş tasviye edilerek yerine otomatik santrallar tesis edilmiş ayrıca ilk defa telefon santrali tesis edilecek yerlere de otomatik santrallar kurulmuştur.

Malî Durum :

PTT Genel Müdürlüğü 1925-1938 dönemi içinde bilançosunu sadece iki yıl zararlı kapatmıştır. 1933 yılında 69.000.-TL, 1934 yılında 39.000.-TL zarar etmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında posta ve telgraf gelirleri telefon gelirlerine nazaran çok yüksekti. Örneğin, 1925 yılında posta geliri 2.500.000.-TL, telgraf geliri 3.708.000.-TL, telefon geliri ise sadece 130.000.-TL dir. Aradan geçen senelerde telefon santralları tesis edilmeye başlanılmış, telefon

santral kapasitesinin artması telgraf gelirlerinin düşmesine telefon gelirlerinin yükselmesine sebep olmuştur. Örneğin, 1926 yılında telgraf geliri 3.708.000.TL iken 1937 yılında 2.863.000.TL'ye düşmüştür. Buna mukabil 1926 yılında telefon geliri 130.000.-TL iken 1937 yılında 1.856.000.-TL'ye yükselmiştir.

1923-1938 dönemi içinde en yüksek kâr 1927 yılında 1.702.000.-TL 1938 yılında ise 1.844.000.-TL olmuştur.

Mevzuat :

Posta;

Cumhuriyet dönemimizin PTT ile ilgili ilk kanunu 26 Aralık 1923 gün ve 376 sayılı Posta Kanunu'dur.

Bu Kanunun birinci maddesi şöyledir;

Posta İdaresi;

Birinci olarak: Mektup, açık muhabere evrakı, gazete, kitapçık, dergi, her nevi matbu evrak, şahsî evrak ve ticarî eşya numuneleri,

İkinci olarak: Kıymetsiz ve kıymetli posta paketleri ve kıymeti önceden belirlenmiş mektup kabul ve nakil ve dağıtımı,

Üçüncü olarak: Bedeli postahanelerde ödenecek posta senetleri, posta ve telgraf havaleleri tanzimi,

Dördüncü olarak: Gazete ve dergilere abone kaydı,

Beşinci olarak: Üçüncü şahıslar adına adi alacakların tahsili,

Altıncı olarak: İhtiyaç halinde posta merkezine gösterilmek üzere arzu edenlere hüviyet varakası tanzimi hususları ile yükümlüdür.

Birinci maddenin tetkikinden de anlaşılacağı üzere bu kanun son derece ileri bir görüşle hazırlanmış olup, birinci maddesinde açıklanan görev ve hizmetler bugün ileri ülkeler posta idareleri ve ülkemiz posta hizmetlerinde halen uygulanmaktadır.

376 sayılı Kanun bazı ek ve değişikliklerle 27 sene uygulamada kalmıştır. 376 sayılı ve 26 Kasım 1339 (26 Aralık 1923) tarihli Posta Kanunu ile bunun ekleri olan 723 sayılı 25 Ocak 1926, 841 sayılı 15 Mayıs 1926, 899 sayılı 2 Haziran 1926, 1145 sayılı 23 Haziran 1927, 1172 sayılı 25 Haziran 1927, 1212 sayılı 5 Mart 1928, 1320 sayılı 28 Mayıs 1928, 1404 sayılı 6 Mart 1929, 2298 sayılı 11 Haziran 1933, 2501 sayılı 9 Haziran 1934,

2579 sayılı 5 Temmuz 1934, 2721 sayılı 18 Mayıs 1935, 3108 sayılı 1 Şubat 1937, 4133 sayılı 1 Aralık 1941, 4646 sayılı 3 Ağustos 1944, 4711 sayılı 4 Nisan 1945 ve 5008 sayılı ve 17 Şubat 1947 tarihli kanunlar 5584 sayılı 2 Mart 1950 tarihli ve 8 Mart 1950 tarih ve 7451 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Posta Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır.

Telgraf Telefon

İlk telgraf telefon kanunu 4 Şubat 1924 tarih ve 406 sayılı Telgraf Telefon Kanunu'dur. Bu kanunun birinci maddesi:

“Karasuları da dahil tüm Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti hudutları dahilinde telgraf ve telefon tesis ve işletmesi hükûmetin tekelinde olup, gerek mevcut, gerek ileride vücuda getirilecek bilumum telgraf ve telefon haberleşmesi (tarz ve usulü için kullanılacak vasıta ve şeklin mahiyeti ne olursa olsun) tekele dahil ve bu tekelin tatbikatı ve kullanma suretlerine ait kaidelerin konulması Posta Telgraf Telefon İdaresi'ne aittir”.

1923-1938 dönemi içinde telgraf telefon ile ilgili yürürlüğe giren kanunlar şöyledir:

Kanun

No	Tarihi	Kanunun Konusu
406	4 Şubat 1340	Telgraf Telefon Kanunu
835	10 Mayıs 1926	4 Şubat 1340 tarih ve 406 numaralı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun 33'üncü maddesinin tayıedilmesi ve müteakip madde numaralarının tashihi hakkında Kanun.
876	30 Mayıs 1926	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu
938	16 Aralık 1926	Dinî ve Millî Bayram günlerinde istimal edilecek Hilaliahmer şefkat pulları hakkında Kanun.
1121	22 Haziran 1927	Telgraf Telefon komiserliklerine ait vezâifin sureti temini hakkında Kanun
1253	15 Mayıs 1928	Posta Telgraf ve Telefon İdaresince eşhasa ait akümülatörlerin doldurulması hakkında Kanun.
1265	24 Mayıs 1928	Anadolu Ajansı tarafından çekilecek dahili telgrafnamelerin ücretleri hakkında Kanun.

Kanun No	Tarihi	Kanunun Konusu
1366	5 Aralık 1928	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu'nun tadiline dair Kanun.
1379	8 Ocak 1929	Ankara'da gayri şehir ve kasabalardaki telefonlar hakkında Kanun.
1569	10 Mart 1930	Ankara Otomatik Telefon Kanunu'nun yedinci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun.
1601	1 Mayıs 1930	Ankara'dan gayri şehir ve kasabalardaki telefonlara dair olan kanunun beşinci maddesinin tadili hakkında Kanun.
1899	21 Aralık 1931	406 nolu Telgraf ve Telefon Kanunu'nun yedinci maddesinin tadiline ve yirmidokuzuncu maddesine bazı fıkralar ilavesine dair Kanun.
1900	21 Aralık 1931	406 nolu Telgraf ve Telefon Kanunu'nun 21 maddelerin tezyiline dair Kanun.
1901	21 Aralık 1931	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu'nun 1366 nolu kanunla tadil edilmiş olan birinci maddesi ile ikinci maddesinin birinci ve ikinci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının tadiline ve bu kanuna bir madde ilavesine dair Kanun.
1947	11 Nisan 1932	Çocuk Bayramı münasebeti ile nisanın yirmisinden otuzuncu günü akşamına kadar posta müraşelâtı ile telgraflara şefkat pulu yapıştırılması hakkında Kanun.
1949	21 Nisan 1932	Posta, Telgraf ve Telefon merkezleri müdür ve başmemurlarının idareye muhtas binalarda icarsız ikametleri hakkında Kanun.
2009	16 Haziran 1932	İstren telgraf kumpanyası ile mün'akit mukavelenin feshi ile Imperial and International Communication Limited Şirketi ile bir mukavele akti hakkında Kanun ve muhabere mukavelenamesi.

Kanun No	Tarihi	Kanunun Konusu
2142	16 Nisan 1933	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu'nun muadder yedinci maddesine bir fıkraya ilavesine dair Kanun.
2164	1 Mayıs 1933	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu'nun bazı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bir madde ilavesine dair olan 1901 numaralı kanunun ikinci maddesini değiştiren Kanun.
2304	11 Haziran 1933	Ankara Şehri Otomatik Telefon Kanunu'nun muadder yedinci maddesine ilave edilecek fıkralar hakkında Kanun.
2391	22 Mart 1934	Hilaliahmer şefkat pullarının ilsakına dair olan 16 Aralık 1926 tarih ve 938 numaralı kanunun tadiline dair Kanun.
2609	13 Aralık 1934	1366 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair Kanun.
2722	18 Mayıs 1935	406 nolu 4 Şubat 1340 tarihli Telgraf ve Telefon Kanunu'na müzeyyel Kanun.
3026	10 Haziran 1936	İstanbul telefon tesisatının tesellüm ve işletme muamelelerine dair Kanun.
3375	2 Mayıs 1938	İzmir Telefon tesisatının satın alınmasına dair hükûmetle şirket arasında aktedilen mukavele tasdiki hakkında Kanun.
3488	9 Temmuz 1938	İzmir Telefon tesisatının tesellüm ve işletme muamelelerine dair Kanun.